

لايه نه ئىسلامىيە سىياسىيە كان، تابوورى پېنچەم و دەستى رەشن له باشوورى كوردستاندا و دوژمىكى نوپن بۆ كورد و كوردايەتى

ئىسلام وەك ديار دەپەكى كۆمەلگەي عەرەبى، زۆرتەر له 1400 سالە له نيوە دورگەي عەرەبى، له عەرەبستانى سعوودىدا سەرپەلداو. ئاشكرايە كە ئەمپرۆ ئەم ئايىنە ھەر ئايىن نىيە بەتەنھا، بەلكو فەرھەنگ و سىياسەت و ناسىئونالىزمى عەرەبىشە. لە راستىدا ئېرە شوپنى باسكردنى ئەم بابەتە نىيە و ئەوەي پېويست يېت سەبارەت بە پېوئەندىيە كانى كورد و عەرەب و ئىسلام بنووسرېت، دەپت بە مېژوونووسان و باسكارانى ئەو بوارە بسپېردرېت. ئەوەي ئەمپرۆ گرنگە و پېويستە ھەلوپستەي لەسەر بكرېت، سەرھەلدان و بوونى ئەو گروپە ئىسلامىيە سىياسىيە توندروانەيە كە ئىسلام بەكار دەھېنن بۆ مەرامە ناپرەوا و خراپە كانى خۇيان و ئەو دەولەتەنەي كە دروستيان كرددوون و بەكاريان دەھېنن. ئەم گروپە ئىسلامىيە بەكرېگراوانە، بوونەتە كېشەيەكى گەورە و مەترسیدار بۆ سەر فەرھەنگى رەسەنى كوردەوارى و ئاسايىشى نەتەوئەي كورد و چارەنووسى باشوورى كوردستان و دەسەلاتى كوردى، بەتايبەتې بۆسەر يەكپېتې و پارتى.

لېرەدا دەپت ئەو پرسىيارە بكەين و پېرسىن بۆچى دواى 1400 سال لە تېپەپوون بەسەر ئايىنى ئىسلامدا، لە سەرھەتاي سالانى نەوئەدەكانەو، دواى نەمانى دەسەلاتى بەعس لە باشوورى كوردستاندا، چەندىن دەستە و كۆمەل و گروپى جۆراوجۆرى ئىسلامى سىياسى سەرھەلدەدەن و پەيدادەبن؟ ئەمە پرسىيارىكى پېويست و گرنگە و دەسەلاتى ئەمپرۆ باشوورى كوردستان و پارتى و يەكپېتې دەپت ھەلوپستەي لەسەر بكەن و لېيىكۆلنەو و بەدواداچوونى بۆ بكەن. بەرژەوئەندى كوردايەتى و پارتى و يەكپېتې خۇيشيان ئەو دەخوازېت كە ھەول بەدەن، سنوور و بەرەستېك بۆ بلابوونەو و پەرەسەندن و بەھېزبوونيان داينن.

ئەگەر ئاورېك لە رابردوو بەدەنەو، دەبىنن لە سەردەمى شۆرشى مەزنى ئەپلوولدا، ھىچ لايەتېكى ئىسلامى بوونى نەبوو و بەبېرى كەسېشدا نەھاتوو ئايىنى ئىسلام لە كوردستاندا بەسىاسى بكرېت. لە ئېو شۆرشىدا ھىچ كەس و ھىچ لايەتېك بەبې ئاگادارى و رازى لەسەربوونى سەرۆك بارزانى و سەرکردايەتې شۆرش، نەيانتوانىو و بۇيان نەبوو ھىچ جۆرە پېوئەندىيەك لەگەل ھىچ كەس و لايەتېكى دەرەكېدا دروست بكەن. ئەم كارە گرنگ و ھەستيارە پاونكارا و بوو بۆ شۆرش و سەرکردايەتې پارتى. ئەمەش سىياسەتېكى كوردانە و كوردپەرورانەي راست و دروست بوو كە بارزانى نەم و سەرکردايەتې ئەو سەردەمەي پارتى پېرەويان كرددوو. ئەمپرۆ بە پېچەوانەو، سەرانى ئەم گروپە ئىسلامىيە سىياسىانە بە ئارەزووى خۇيان و بەبې ھىچ رېگرييەك و پرس و رايەك بە دەسەلاتى كوردى و بەبې ھىچ تېخوئېندەوئەيەك بۆ پارتى و يەكپېتې، بە ئاشكرا و بە ئارەزوو و ويستى خۇيان پېوئەندىيە بە دەولەتە داگيرگەرەكانى كوردستانەو دەكەن و ھەر ھەمووشيان پېوئەندىي گومانلېكراوانەيان لەگەل دامودەزگا سىخورىيەكانى ئەو دەولەتە داگيركەرەنەي كوردستاندا ھەيە و پەردەوام كۆمەكى جۆراوجۆريان لېوئەردەگرن. دەسەلاتى كوردپېش تەنھا سەپرکەرە و لە ھەلوپستى دەستەوسانى و پېھەلوپستىدايە بەرامبەريان.

ئەم گروپە ئىسلامىيە سىياسىانە لە ماوئەيەكى زۆر كەمدا زۆر بە خېرايى پەرەيانسەندوو و ئەمپرۆ بوونەتە ھېزېكى گەرەي دەسەلاتدار و بەھەزاران لاوى كورديان لە كوران و لە كچان لەدەورى خۇيان كۆكردووئەتەو و بە سەدان كادريان دروستكردوو و رۆژ بە رۆژيش لە بلابوونەو و گەشەكردن و بەھېزبووندان.

ئەم گروپە ئىسلامىيانە جگە لە دەولەتە داگيركەرەكانى كوردستان، وابەستەشن بە عەرەبستانى سعوودى و ميرنشينە عەرەبىيەكانى كەنداوئەو. ئەم دەولەتەنە بەئاشكرا پشتىوانىيان دەكەن و كۆمەكيان پېدەكەن و دژى كورد و بزوتتەوئەي كوردايەتى بەكاريان دەھېنن. بەرژەوئەندىيە عەرەبستانى سعوودىيە لە ھەبوون و پەرەسەندن و بەھېزبوونى ئىسلامدايە لە باشوورى كوردستاندا.

با لېرەدا لەرووى ئابورىيەو نمونەيەك باس بكەين: ھەتا ئىسلام زۆرتەر لە ئېو جەماوئەرى كوردستاندا بلاوبېتەو و گەشەبكات، رېژەي ئەو موسلمانانەي كە بۆ جەكردن سەردانى سعوودىيە دەبې بكەن، بەررتەر دەپتەو، ئەمەش سەرمایەيەكى زۆر دەباتە ئېو سعوودىيەو كە

ئەمە لە بەرژەوئەندى بەھېزبۇونى ئابوورپاندايە. حەجكەرانى كورد بە گىرفانى پىرەو دەپۇن بۇ سەودىيە و بە گىرفانى بەتالەو دەگەپنەو بە كوردستان.

ئەگەر ھەر حەجكەرنىڭ پىرى 5 ھەزار دۇلار (بە لايەنى كەمەو)، لە گەشتى حەجكەردندا خەرج بىكات، ئەگەر ھەر سالىڭ 10 ھەزار مۇسلمانى كوردستان حەج بىكەن، ھەر ئەمە دەكاتە 50 مىليۇن دۇلارى ئەمىرىكى. يىگۇمان ئەگەر دەسەلاتى كوردى و دەولەتى سەودىيە رىڭا بدەن، ژمارەى حەجكەران چەندىن ئەوئەندەى ئەو ژمارەيە زۇرتەر دەپىت كە باسكراو.

سەرمایەى داھاتى حەج بۇ سەودىيەكان لە داھاتى نەوتى ولاتەكە زۇرتەر. ئەگەر لە رووى ئابوورى و مېژووييەو، ئامارىكى ئەو سەرمایەيە بىكرىت كە لەماوئەى ئەو 1400 سالى رابردوودا لە كوردستانەو براوئەتە سەودىيە، ئەوسا باشتر تىدەگەين كە كورد چ زەرەرىكى ماددىي لە بە ئىسلامبوونىدا كروو. يىگۇمان بەفېرۇچوونى كات و ووزە و ماندووبوونى حەجكەرانىش زەرەر و زىيانىكى دىكەيە و ھەر كارەسات بوو و دەپىت بۇ كورد و كوردستان. حەجكەردنى كورد، لە مېژوودا، ھەر بىنۇشبوونى ئابوورى كوردستان و خەسارەت بوونى وزە و تواناى مروىي كورد بوو.

سەربارى ئەمەش لەرىڭاى ئەم كۆمەل و گروپە ئىسلامیانەو، دەولەتە داگىركەرەكانى كوردستان و سەودىيە و مىرنشېنەكانى كەنداو بە ئاسانى دەتوانن دەست بىخەنە رىو كاروبارى ناوخووى باشوورى كوردستانەو و ھەر كارىكى سىخورىيانە و تىكەدەرانیان بوپت، دەتوانن لە رىڭاى ئەو گروپە ئىسلامىيە كوردیانەو جىبەجىپى بىكەن. باشترىن نمونەى تېرۇر لە رىڭەى ئەو گروپە ئىسلامیانەو، رووداو دلتەزىنەكەى ھەولېرى پاپتەخت بوو كە زەبرىكى كوشندەیان لە كورد و پارتى و يەكپىتتى وەشاندا.

بەھۆى ئەو گروپە ئىسلامیانەو، سىماى كوردەوارىي كوردستان شىوئىندراو و وا پروا ساف لە سافى كورد و كوردستان لە رىڭاى ئىسلامى عەرەبىيەو، بەعەرەب و بە ئىسلامى دەكرىت و ئەوئەى سەددام و بەعسىيەكان نەپانتوانى و بۇيان نەكرا ئەنجامى بدەن، ئەم گروپە ئىسلامیانە بۇيان تەواو دەكەن.

لەراستىدا ئەگەر سەددام و بەعسىيە فاشىستەكان بىانزانىيە كە وا بە ئاسانى و بى شەر و خوئىرشتن لە رىڭاى ئابىنى ئىسلامەو كورد بەعەرەب دەكرىن و كوردستانىش بە ئىسلامى دەكرىت، نە سەربازى عەرەبىان رەوانەى كوردستان دەكرد و نە شەرىان لەگەل كورددا دەكرد و نە چەكى كىمىاوىيان بەسەر كوردستاندا دەباراند. بەلكوو لە ھەموو گەرەكپىكدا چەند مزگەوتىكىان دەكردەو و چەند گروپىكى ئىسلامىيە وەكوو ئەمانەى ئىستىيان دروست دەكرد و لەم رىڭاىيەو بى شەپوشۇر و خوئىرشتن و وپرانكارى، كوردیان بەعەرەب دەكرد و لە رىڭاى ئىسلامەو، ھەموو كوردستانیان تالان دەكرد. ئەو ھەموو خەرجى و تېچوونەى شەرى كوردستانیان بۇ دەمايەو و يەك عەرەب و يەك بەعسىشىيان لە كوردستاندا بەكوشت نەدەدا.

ئەم گروپە ئىسلامیانە توانىوانە بە ھۆى ئىسلامەو مېشكى ھەزاران لاوى كورد بشوئەو و وا لەو لاوانە بىكەن تەنھا ھەر بىر لە ئىسلام و خوئىشى بەھەشت و ئازار و ناخوئىشى دۇزەخ بىكەنەو و ھىچ بىر و ھوشىكىان لاى كورد و كوردایەتى نەمىنپت، ئىسلامىيەكان بە شانازىيەو دەلېن: ئېمە پېش ئەوئەى كورد بىن ئىسلامىن!؟ ئەمە مەترسىيەكى گەرەپە و وا پروا ئىسلام و ئىسلامچىپىتى جىڭەى كوردبوون و كوردایەتى دەگرنەو.

زۇر بە ئاسانى لە رىڭاى ئىسلامەو كورد بە عەرەب دەكرىت و سىماى كوردەوارىي كوردستان بەرەو سىرپنەو دەچىت و ھەست و گىانى كوردایەتى و كوردستانىپىتى و نىشتمانپەرەرى لەزىو جەماوئەرى لاواندا وردە بەرەو نەمان دەروات.

ئەمرو بەھۆى نەبوونى رىكخستىكى بەھېزى ناسىئونالىستى كوردىيەو، گۆرەپانى سىياسەتكردن و جەماوئەرى پەيداكردن بۇ ئەو گروپە ئىسلامیانە تەخت و ھەموار بوو و بەئارەزووى خوئان پروپاگەندە بۇ بەرژەوئەندى عەرەب و ئىسلام و ئىسلامچىپىتى دەكەن و جەماوئەرى، بەتايپەتى لاوان بەلاى خوئاندا رادەكېشن.

لە ئىستا و لە داھاننووشدا، تاكە ھېز و ھۆكارىڭ كە بتوانىت بەرامبەر بەو گروپە ئىسلامیانە بوەستىتەو، رىكخستىكى نەتەوئەپى كوردى و بىرى نەتەوئەپى كوردى (ناسىئونالىزمى كوردى) يە. ئىدۇلۇزى و بىروباوئەرى كوردایەتى دەتوانىت بەرەبەرەكانى ھەموو فەرھەنگىكى بىڭگانەى زىبانەخش بىكات.

ئەو گروپە ئىسلامىيەنە بە خېرايەكى سەبىر پەرەدەستىنن و رۇژ بە رۇژ ژمارەيان زۇرتەر دەپىت و بەھىزىر دەپن، ئەم رەوت و پەرەسەندەنە خېرايە، مەترسىدارتېرىن و گەورەتېرىن ھېز و ھۆكارە بۇ نەمانى پارتى و يەكېتېش لە داھاتوودا. رەوتى ئىسلامى لەم سەدەدى بېستوبەكەمەدا گەورەتېرىن ھەرەشە و زىان و كارەسات و مەرگەساتە بۇ كورد و كوردستان.

كاركردن و كارىگەرىي ئەو گروپە ئىسلامىيەنە، بەزۇرى لە ئىو خەلكى گوندنشىن و جەماوهرى لاوانداپە. زۇر بە دەگمەن خەلكى رەسەنى شارەكان، بەتايپەتى خەلكى شارى سلىمانى، دەكەونە ژېر كارىگەرىي ئەو گروپە ئىسلامىيەنە. زۇربەى سەركرده و ئەندامانى ئەو گروپە ئىسلامىيەنە ھەر خەلكى لادېن و ئەوۋەش بۇ ئەوان ئاسانە، چونكە خەلكى گوندنشىن سادە و ساكارن و ھەستى ئاينى لە نېوياندا بەھىزە و ئاسانتر دەكەونە ژېر كارىگەرىي پروپاگەندەى ئەو گروپە ئىسلامىيەنە.

شېوازى كاركردنى ئەو ئىسلامە سىياسىيەنە بەبەرنامەيە و ھەتا ئېستا لە خەلك كۆكردنەو و جەماوهر پەيدا كرددن زۇر سەرکەوتوو بوون و ئېستا خاوەنى ھەزاران كادر و ئەندام و دۇست و لايەنگرن. لە ھەموو شار و شارۆچكەبەكى باشوورى كوردستاندا بلاووبونەتەو و ئەندام و دۇست و لايەنگىريان بۇخۇيان پەيدا كرددو.

ئېستا زۇربەى گەرەكە ھەژارنشىنەكانى سلىمانى، لايەنگىرى ئەو گروپە ئىسلامىيەنە و ھۆبەكەشى ئەوئەيە كە ئەو گەرەكانە، خەلكى گوندنشىن و لە كارەساتى رووخاندنى گوندەكان و ئەنقالەكاندا بۇ سلىمانى راگوئىزاون. بەلگەش بۇ بەھىزىي ئەو گروپە ئىسلامىيەنە ئەوئەيە كە لە ھەموو شار و شارۆچكەبەكدا دوكانى پەرتوو كىفرۇشىي تايپەت بەخۇيان ھەيە و بازارەكانى كوردستانيان پىركردوو لە پەرتوو ك و نامىلكەى ئىسلامى. لە بواری وەرگىراني بابەتى ئىسلامىيەنە زۇر چالاكن و بەسەدان وەرگىريان ھەيە. جگە لەمانەش، بازارەكانيان بە سى دى و دى قى دىي ئىسلامى پىركردوو و فرۇشكى زۇرى لە نېو گەنجاندا ھەيە. زۇربەى مەلا و فەقېكانىش ھەر لە خزمەتى ئەواندان و ئەو مەلايانە لە وتاردانى رۇژانى ھەينىدا بەئاشكرا پروپاگەندە بۇ ئەوان دەكەن و ھەموو بۇنەبەك بۇ خزمەتى ئەوان بەكاردەھېنن، بەبى ئەوئەى ھېچ كەس و لايەنك لېپرسىنەوئەيەكەن لەگەلدا بکەن. مزگەوتەكان كراون بە بىكەى بەعەرەبكدنى لاوانى كورد و پىشتىوانىكردن و پروپاگەندەكردن بۇ ئەوان.

لېرەدا پېويستە ئەو دياردەيەش باس بکەين كە زۇر لەمېزە گروپە ئىسلامىيەكانى كوردستان، لە بواری وئىسايەت و راگەپاندنى دىجىتالېدا، لە ئىنتەرنېتدا زۇر چالاكن و رۇژانە لە پىشكەوتن و پەرەسەندىدان، بېگومان بۇ مەبەستە چەواشەكارىيەكانى خۇيان. لە ئىنتەرنېتدا خاوەنى سەدان مالپەر و زوورى ئاخاوتنى وەكوو پالتۇلكن. ھەر بەھۆى ئەو ژوورانەى پالتۇلك و بەھۆى ئەو وئىسايەتەو بەئاسانى بەرھەمى ئىسلامى و پروپاگەندەكانى خۇيان بە جەماوهر، بەتايپەتى جەماوهرى لاوان دەگەيەنن.

ھەرۋەھا بە دەيان كەنالى تەلەفېزىۋنى و رادىو و ساتەلېتېان ھەيە. بەكورتىيەكەى ئەو گروپە ئىسلامىيەنە ئېستا لە باشوورى كوردستاندا بوونەتە ھېز و دەسەلات و لە مەملەتېى دەسەلاتى سىياسىدان لەگەل يەكېتې و پارتىدا. لە ئېستا و داھاتوودا، تاكە جىگەرەوئەى پارتى و يەكېتې ھەر ئەو گروپە ئىسلامىيەنە.

ئەوانە ھېشتا نەھاتوونەتە سەر كورسىي دەسەلات، ھەرەشە لە ھەموو دياردەيەكى سەردەمىيەنە و پىشكەوتووانە دەكەن و داوا لە كچان و ژنانى كورد دەكەن كە بالاپۇش و سەرپۇشى مۇدېلى عەرەبستانى سەودى و مىرنشىنەكانى كەنداو بېوشن و واز لە مىكياچ و خۇرازاندەو و جلوبەرگى كوردى و پۇشاكى مۇدېرن بېنن و پۇشاكى ئىسلامىيەنە بېوشن. بۇ ئەم مەبەستەش لە زۇربەى شار و شارۆچكەكانى كوردستاندا دوكانى فرۇشتى جىبە و بالاپۇش و سەرپۇشى مۇدېلى عەرەبستانى سەودى و مىرنشىنەكانى كەنداويان پەرە پىداو.

ئەمىرۇ لە باشوورى كوردستاندا، گەورەتېرىن و سەرسەختىن دوژمنى كوردايەتى، ھەر ئەم گروپە ئىسلامىيە سىياسىيەنە و لەداھاتوودا دەبنە گەورەتېرىن مەترسى بۇ سەر ئاسايىشى نەتەوئەيى كورد و ھەست و گيانى كوردستانىيىتى و كوردايەتى لە نېو كورددا ناھېلن.

دىسانەو دەپىت ئەو ھۆشدارىيە بدىتەو بەدەسەلاتى كوردى، بەتايپەتى يەكېتې و پارتى كە پېويستە و دەپىت سنوورېك بۇ ئەو ئىسلامىيە سىياسىيەنە دابېنن و رى لە بەھىزبوون و پەرەسەندن و بلاووبونەوئەيان بگرن.

ئەوانە تەنھا بۇ ئەو دەستكراون كە ھەولە بەئىسلامكردن و بە عەرەبكدردى كۆمەلگەي كوردستان بدەن و لە رېگاي ئايىنى ئىسلامى عەرەبىيەو، كورد و كوردستان بكن بە پارووبەكى چەور و ئاسان بۇ دۆژمنانى كورد و دەولەتە داگىركەرەكانى كوردستان و مىرنشىنەكانى كەنداو و عەرەبستانى سعودىيە.

لە رابردووشدا بەھۆي شەرى ئىوان يەكىتى و پارتىيەو، ئەو گروپە ئىسلامىيە سىياسىانە زۆر زىرەكانە توانيان كەلك لەو بارودۆخەي شەر وەرېگرن و خۆيان بەھىز بكن و جەماوەر بۇ خۆيان پەيدا بكن و جەماوەرېكى زۆرىش بكن بە دۆژمنى ھەر دوو لايان. بەداخەو، چ يەكىتى و چ پارتىش، دژى يەكدى، كۆمەكى زۆريان بەو كۆمەل و گروپە ئىسلامىيانە كرد. ئايا باشتەر نەبوو لەبرى پشتىوانىكردن و كۆمەككردن بەو گروپە ئىسلامىيە سىياسىيە بەكرېگىراوانەي رېگانە، ئەوويان بۇ دروستبوون و پەرەسەندى رېكخستىكى نەتەوېي كوردپەرورە و نىشتمانپەرورە و دلسۆزى كورد و كوردستان بكدرايە؟

پىويستە بەردەوام لە لايەن جەماوەرى دلسۆزەو ئەو ھۆشدارىيە بە دەسەلاتى باشوورى كوردستان و بەتايىبەتى بە پارتى و يەكىتى بدرىت كە مانەو و پەرەسەندى ئەو گروپە ئىسلامىيە سىياسىانەي ئەمروى باشوورى كوردستان، زەنگى مەترسى و كارەسات و لەناوچوونى ئەم دەسەلاتە كوردىيە و خودى پارتى و يەكىتىشە لە داھاتوودا. وەك رۆژى رووناك ئاشكرا و ديارە كە ئەم لايەنە ئىسلامىيە سىياسىانە ئەو دەولەتە دۆژمنانەي كورد و داگىركەرەرانەي كوردستان دروستيان كردوون و كۆمەكيان پىدەكەن، لە داھاتووشدا بۇ رووخانى ئەم دەسەلاتە كوردىيە و دەرپەراندى پارتى و يەكىتى، چەكدار و پىچەكيان دەكەن و گەورەترىن كارەساتى ئازاوەنەو و مالوېرانى و خويىرشتن لە باشوورى كوردستاندا بەرپادەكەن. دەرىت دەسەلاتى ئەمروى كوردى و بەتايىبەتى پارتى و يەكىتى ھەولەي لاوازكردن و نەھىشتنى ئەم گروپە تىرۆرىستە ئىسلامىيە بەكرېگىراوانە بدەن و بەر بەو كارەساتى خويىرشتن و مالوېرانىيەي كە لەداھاتوودا بەھۆي ئەو گروپە ئىسلامىيە سىياسىانەو چاوەروان دەكرېت، بگرن و رېگا نەدەن كە ئەوانە بىنە چىگرەوې ئەم بەرپووبەرىتى و دەسەلاتە كوردىيەي ئەمروى باشوورى كوردستان. ئەو راستىيەكى بەلگەنەويستە كە ئەم لايەنە ئىسلامىيە سىياسىيە بەكرېگىراوانە دەسەلات بگرنە دەست، كوردستان دەكەنە تارىكستان و ھەموو خەونى كورد و ئامانچە پىرۆزەكانى كوردايەتى لەگۆر دەئېن و كورد و كوردستان دەگەرئىنەو بۇ ژيانى سەدە تارىكەكانى مېژوو.

ھەر شەكاوہ رېت ئالاي سوورى كوردايەتى

ھەر بژى بىرى نەتەوېي كوردى

سەرکەوتوو رېت ھەول و تېكۆشانى دروستكردنى دەولەتى ناسىوئالى كوردى

ھەزاران دروود و سلاو لە گيانى پاكى گيانبەخشيوانى ئازادىي كورد و سەرپەخۆيى كوردستان

ھاوبىرانى نەتەوېي لە باشوورى كوردستان

04.04.2011